

<https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series22.2022.32.09>

УДК 327.57

Богдан Устименко,

аспірант кафедри політичних наук,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
ORCID 0000-0001-9151-9438; EMAIL: b.ustymenko@protonmail.ch

МОРСЬКА ДОКТРИНА РОСІЇ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПОШИРЕННЯ АГРЕСІЇ У СВІТОВОМУ ОКЕАНІ

31.07.2022 набула чинності нова Морська доктрина Російської Федерації – перший російський документ стратегічного планування, опублікований після повномасштабного вторгнення в Україну. Метою статті є аналіз Морської доктрини РФ в контексті пріоритетів національної морської політики та можливого подальшого поширення агресії цієї держави в різних районах Світового океану, а також дослідження експертних думок щодо нової Доктрини. Методами дослідження є методи аналізу, синтезу, проблематизації, систематизації та конкретизації. Автор статті дійшов до висновку, що фактична мета Доктрини – мілітаризація РФ у власних інтересах Світового океану та Каспійського моря. Росія планує суттєво зміцнити Військово-Морський Флот, інші військові формування, які мають відношення до морської діяльності, зокрема шляхом збільшення чисельності бойових кораблів та формування нової системи баз матеріально-технічного забезпечення в країнах різних регіонів світу. РФ має намір контролювати військово-морську діяльність іноземних держав в акваторії Північного морського шляху, а також декларує готовність застосовувати військову силу, в тому числі, за межами власних морських просторів, у міжнародних протоках і районах проходження світових морських транспортних комунікацій. Встановлений факт свідомого ігнорування Росією обов'язкових приписів міжнародного права, про що свідчать задекларований у Доктрині примат національного права та прагнення незаконного встановлення суверенітету над міжнародною Керченською протокою. Враховуючи викладене, нова Морська доктрина РФ, безсумнівно, є передумовою поширення російської агресії у Світовому океані та загрозою глобальній безпеці.

Ключові слова: геополітична стратегія, національна безпека, регіональна безпека, глобальна безпека, морська доктрина, національна морська політика, Російська Федерація, Світовий Океан, загроза безпеці, агресія в морських просторах.

Вступ. Морська доктрина Російської Федерації (2022) (далі – Доктрина або Морська доктрина РФ) є першим російським документом стратегічного планування, опублікованим після повномасштабного вторгнення в Україну. Доктрина містить не тільки сукупність офіційних поглядів на національну морську політику та морську діяльність РФ, але й окремі позиції російського режиму щодо поточних міжнародних процесів. Зокрема, документ враховує напрямки та цільові орієнтири, передбачені Стратегією науково-технологічного розвитку РФ (2016), указами Президента РФ № 204 «Про національні цілі і стратегічні завдання розвитку Російської Федерації на період до 2024 року» (2018) і № 474 «Про національні цілі розвитку Російської Федерації на період до 2030 року» (2020), Прогнозом науково-технологічного розвитку РФ на період до 2030 року (2013), конкретизує та розвиває основні положення Стратегії національної безпеки РФ (2021), Военної доктрини РФ (2014).

Як заявляв високопоставлений представник державної влади РФ у травні поточного року, тобто ще до затвердження чинної Доктрини, майбутній документ буде відображати «нову геополітичну та військову стратегічну ситуацію у світі». Також чиновник додав, що «в умовах тотальної гібридної війни колективного Заходу проти нашої держави, безпрецедентних санкцій та проведення спеціальної військової операції в Україні забезпечення нашої безпеки важливіше ніж будь-коли. Це життєво важливо для нас нарощувати наші спроможності з метою гарантування та захисту наших національних інтересів в океанах» (Episkopos, 2022).

Тому **мету статті** ми вбачаємо в аналізі Морської доктрини РФ в контексті нових пріоритетів національної морської політики та можливого подальшого поширення агресії

цієї держави в різних районах Світового океану, а також дослідження експертних думок щодо нової Доктрини. Досягнення поставленої мети здійснювалося за допомогою основних **методів** наукового пізнання, а саме: аналіз, синтез, проблематизація, систематизація, конкретизація.

Результати та дискусії. У Доктрині вперше надані офіційні визначення таких понять, як «національна морська політика Російської Федерації», «морська діяльність Російської Федерації», «національні інтереси Російської Федерації у Світовому океані», «ризики виникнення загроз національній безпеці Російської Федерації у сфері морської діяльності», «виклики національній безпеці Російської Федерації у Світовому океані» та «загрози національній безпеці Російської Федерації у Світовому океані» («К слову», 2022).

Російський військовий експерт П. Тебін дійшов висновків, що нова Доктрина різко відрізняється від Морської доктрини РФ, затвердженої Указом Президента Росії № Пр-1210 (2015) (далі – Морська доктрина РФ від 2015 р.): світ, який описується у чинній редакції документу, представляється набагато тривожнішим та небезпечнішим, конфліктний потенціал в якому суттєво виріс. На думку експерта, значення військової сили у новій Доктрині також суттєво зросло. Але наскільки Росія виявиться здатною реалізувати цю Морську доктрину «в умовах СВО (спеціальної військової операції), що триває, загроз дестабілізації ситуації у Закавказзі та Середній Азії, які зберігаються, вступу в НАТО Швеції і Фінляндії – покаже час» (Тебін, 2022).

Слід додати, що перша морська доктрина була опублікована у 2001 р., друга у 2015 р. Тим часом як Морська доктрина РФ від 2015 р. була прийнята після вторгнення та наступної анексії Кримського півострову, чинна Доктрина прийнята на фоні триваючого російсько-українського конфлікту (Parmar et al., 2022).

Також необхідно зазначити, що американський аналітичний центр СЕРА звернув увагу на ту обставину, що у Морській доктрині РФ від 2015 р. все ще розглядалося міжнародно-правове регулювання використання Керченської протоки. У новому документі цей пункт був прибраний. Тепер Росія офіційно розглядає протоку як частину своїх територіальних вод (Starchak, 2022).

Чинною Доктриною встановлено, що розвиток морської діяльності та морського потенціалу є однією з вирішальних умов сталого соціально-економічного розвитку РФ у ХХІ ст. Напрямки такого розвитку визначаються характером національних інтересів РФ у Світовому океані та необхідністю їх гарантованого забезпечення і захисту (п. 7 Доктрини).

У п. 8 Доктрини задекларовано, що національні інтереси РФ як *великої морської держави* розповсюджуються на увесь Світовий океан та Каспійське море. Вони формуються з урахуванням викликів та загроз національній безпеці РФ у Світовому океані, загально визнаних принципів та норм міжнародного права, міжнародних договорів Росії, а також з урахуванням суверенітету та національних інтересів інших держав. Національним інтересом РФ у Світовому океані, серед інших, є «збереження за Російською Федерацією статусу великої морської держави, діяльність якої спрямована на підтримання стратегічної стабільності у Світовому океані, посилення національного впливу та розвиток взаємовигідних партнерських відносин у сфері морської діяльності в умовах поліцентричного світу, що формується» (п. 9 Доктрини).

На відміну від Морської доктрини РФ від 2015 р., чинна редакція визначає важливі для Росії райони (зони) у Світовому океані, а також можливість використання військово-силових методів в таких районах.

На підставі згаданих вище пунктів Доктрини, пропонуємо таблицю з переліком зон Світового океану, враховуючи їх значимість для РФ, а також даними про можливість застосування Росією військової сили у цих зонах (див. табл.1).

Табл. 1. Зони Світового океану, враховуючи їх значимість для РФ та можливість застосування РФ військової сили у цих зонах.

Значимість зон Світового океану для РФ	Перелік зон	Можливість застосування РФ військової сили
Життєво важливі зони:	1) внутрішні морські води та територіальне море РФ, а також їх дно, надра та повітряний простір над ними; 2) виключна економічна зона та континентальний шельф РФ, включаючи континентальний шельф РФ за межами 200-мильної виключної економічної зони РФ в Арктичному басейні в кордонах, визначених в рекомендаціях Комісії з кордонів континентального шельфу відповідно до статті 76 Конвенції ООН з морського права; 3) Арктичний басейн, прилеглий до узбережжя Росії, включаючи акваторію Північного морського шляху; 4) акваторія Охотського моря та російський сектор Каспійського моря.	Військово-силові методи застосовуються РФ в повному обсязі
Важливі зони:	1) акваторії океанів та морів, прилеглих до узбережжя РФ, включаючи Азовське та Чорне моря; 2) східна частина Середземного моря; 3) Чорноморські, Балтійські та Курильські протоки; 4) райони проходження світових морських транспортних комунікацій, в тому числі прилеглих вздовж азійського та африканського узбережжя.	Військова сила може застосовуватися РФ
Інші зони:	Зони «відкритої частини» Світового океану, не віднесені РФ до життєво важливих та важливих зон.	Застосування РФ військової сили прямо не передбачено

Для захисту своїх національних інтересів у Світовому океані РФ реалізує своє «безспірне право» на присутність сил (військ) Військово-Морського Флоту та їх застосування у «суворій відповідності» до російського законодавства, її міжнародних договорів та норм міжнародного права (п. 18 Доктрини). При цьому, своє внутрішнє, національне законодавство Москва ставить на перше місце, фактично вище, ніж міжнародне право та взяті на себе міжнародно-правові зобов'язання перед іншими державами.

У документі також зазначено, що «сучасна Російська Федерація не може існувати без сильного флоту». Керуючись цією Доктриною РФ буде «твердо та рішуче відстоювати свої національні інтереси у Світовому океані, а наявність достатньої морської потуги гарантує їх забезпечення та захист» (п.п. 104-105 Доктрини).

Відповідно до п. 19 Доктрини «проведення РФ самостійної зовнішньої та внутрішньої політики викликає протидію з боку США та їх союзників, що прагнуть зберегти своє домінування у світі, в тому числі у Світовому океані. Політика стримування Російської Федерації, що реалізується ними (США та їх союзниками), передбачає здійснення на неї (Росії) політичного, економічного, військового та інформаційного тиску». Також Кремль декларує, що в міжнародних відносинах не знижується роль «фактору сили», а «провідні світові держави, які володіють значним військово-морським потенціалом та розвиненою системою базування, продовжують нарощувати свою військово-морську присутність в геополітично значимих районах Світового океану, в тому числі в акваторіях океанів та морів, прилеглих до території Російської Федерації».

До основних викликів та загроз національній безпеці та сталому розвитку РФ, пов'язаних зі Світовим океаном, Доктриною віднесені такі:

1) Стратегічний курс США на домінування у Світовому океані та їх глобальний вплив на розвиток міжнародних процесів, в тому числі пов'язаних з використанням транспортних комунікацій та енергетичних ресурсів Світового океану;

2) Прагнення США та їх союзників до обмеження доступу Росії до ресурсів Світового океану та життєво важливим морським транспортним комунікаціям;

3) Територіальні претензії до РФ низки держав, що стосуються деяких її приморських та острівних територій;

4) Просування військової інфраструктури НАТО до кордонів Росії, зростання кількості навчань в акваторіях морів, що прилягають до території РФ;

5) Прагнення США до досягнення подавляючої переваги своїх військово-морських сил, а також підвищення бойових спроможностей військово-морських сил інших держав;

6) Збройні конфлікти в районах, які мають особливе геополітичне значення для РФ та її союзників, а також територіях держав, які мають вихід до Світового океану;

7) Економічний, політичний, міжнародно-правовий, інформаційний та військовий тиск на РФ з метою дискредитації та зниження ефективності її морської діяльності;

8) Зусилля низки держав, що здійснюються з метою послаблення контролю РФ над Північним морським шляхом, нарощування іноземної військово-морської присутності в Арктиці, зростання конфліктного потенціалу в цьому регіоні;

9) Спроби низки держав змінити чинні правові режими морських просторів та проток, що використовуються для міжнародного судноплавства, в інтересах досягнення власних геополітичних цілей;

10) Збільшення масштабів міжнародного тероризму, піратства, незаконного транспортування морем зброї, наркотичних засобів, психотропних речовин та їх прекурсорів, хімічних та радіоактивних речовин.

Як вбачається з наведеного вище переліку основних викликів та загроз національній безпеці та сталому розвитку РФ, пов'язаних зі Світовим океаном, Москва фактично призначила своїми головними ворогами Сполучені Штати Америки та їх союзників і НАТО.

До основних ризиків для морської діяльності Росії віднесено: запровадження низкою держав обмежень, що поширюються на російські суднобудівні підприємства оборонно-промислового комплексу та нафтогазові компанії, в тому числі, що стосуються передачі сучасних технологій, постачання обладнання та залучення довгострокового фінансування; відсутність достатньої кількості пунктів базування за межами Росії для забезпечення кораблів і суден Військово-Морського Флоту, які виконують завдання у віддалених районах Світового океану; невелика частка суден, що плавають під Державним прапором РФ, у загальній кількості суден світового торговельного флоту; суттєва залежність зовнішньоторговельної діяльності Росії від морських перевезень та функціонування морських трубопроводних систем; незавершеність міжнародного правового розмежування морських просторів у Арктиці тощо.

Водночас, науковий співробітник ІСЕМВ Російської академії наук І. Крамнік вказує на ту обставину, що серед ризиків не зазначений дефіцит та стан корабельного складу ВМФ Росії, не дивлячись на те, що в числі викликів і загроз позначено прагнення США до досягнення подавляючої переваги своїх військово-морських сил та зріст можливостей ВМС інших держав (Крамнік, 2022).

Важливо також відмітити, що в якості регіональних напрямків національної морської політики Морська доктрина РФ виділяє Арктичний, Тихоокеанський, Атлантичний (Балтійський, Азово-Чорноморський та Середземноморський басейни), Каспійський, Індокітайський та Антарктичний регіональні напрямки. Нижче будуть наведені деякі пріоритети національної морської політики, які мають вагомe значення для цього дослідження.

Згідно із позицією Кремля Арктика перетворюється в регіон глобальної конкуренції не тільки з економічної, а й військової точок зору, в якому Росія буде посилювати власні лідерські позиції, зокрема, за рахунок зміцнення бойового потенціалу сил (військ) Північного та Тихоокеанського флотів, а також органів федеральної служби безпеки та Росгвардії. РФ має намір контролювати військово-морську діяльність іноземних держав в акваторії Північного морського шляху, розвивати систему базування Північного флоту (п. 50 Доктрини). Отже, РФ самовільно приписала собі регіональне лідерство, яке прагне закріпити за допомогою саме військової сили та шляхом фактичного встановлення контролю за діяльністю інших держав в межах Північного морського шляху.

Серед пріоритетів національної морської політики на Тихоокеанському регіональному напрямку: розвиток на Далекому Сході сучасного високотехнологічного суднобудівного комплексу, призначеного, зокрема, для будівництва сучасних авіанесучих кораблів для ВМФ; розвиток сил (військ) та системи базування Тихоокеанського флоту, сил та засобів органів федеральної служби безпеки, сил та засобів Росгвардії, нарощування їх кількісно-якісних параметрів; створення умов для військово-морської присутності в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, що дозволяє здійснювати контроль за безпекою функціонування морських транспортних комунікацій в цьому регіоні; формування в державах Азійсько-Тихоокеанського регіону пунктів матеріально-технічного забезпечення (ПМТЗ) з метою створення умов для міжфлотських переходів сил ВМФ.

Є очевидним, що РФ хоче зміцнити свій військово-морський потенціал й в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, зокрема використовуючи території інших прибережних держав.

Національна морська політика Росії на Атлантичному регіональному напрямку визначається з урахуванням існування НАТО, «діяльність якої направлена на пряме протиборство з Російською Федерацією та її союзниками» (п. 53 Доктрини). Визначальним фактором у відносинах з НАТО залишаються неприйнятність для Росії планів просування до її кордонів військової інфраструктури НАТО та спроби надання Альянсу глобальних функцій.

У Балтійському морі одним із пріоритетів є розвиток сил (військ) та системи базування Балтійського флоту, його спроможності «гарантовано» забезпечити захист національних інтересів.

Велика увага в Доктрині приділена Чорному та Азовському морям, незаконно окупованому державою-агресоркою Кримському півострову, а також Чорноморському флоту, який відіграв вагомe роль в захопленні Криму у 2014 р. та під час повномасштабного вторгнення в Україну в 2022 р.

Росія має намір «всесічно зміцнювати геополітичні позиції» в регіоні, удосконалювати та посилювати угруповання сил (військ) Чорноморського флоту, розвиток їх інфраструктури в Криму й на узбережжі Краснодарського краю. Окупант планує розвивати суднобудівний комплекс на базі незаконно експропрійованих українських суднобудівних та судноремонтних підприємств в Криму, а також включити захоплені порти півострова в середземноморські круїзні маршрути.

У Середземному морі РФ декларує наміри, серед іншого, проводити «цілеспрямований курс на забезпечення військово-політичної стабільності у Близькосхідному регіоні», зміцнювати партнерство з Сирійською Арабською Республікою та забезпечувати на постійній основі військово-морську присутність Росії в Середземному морі на основі пункту матеріально-технічного забезпечення ВМФ на території Сирійської Арабської Республіки, створювати й розвивати пункти матеріально-технічного забезпечення на території інших держав регіону.

Розвиток сил (військ) та системи базування Каспійської флотилії, нарощення їх кількісно-якісних параметрів віднесені до пріоритетів національної морської політики. Є

загальновідомими фактом, що з кораблів Каспійської флотилії були здійснені неодноразові ракетні обстріли територій Сирії у 2015 р. та України у 2022 р., внаслідок яких гинуло мирне населення.

Також, РФ прагне зберегти та підтримувати військово-морську присутність в районі Перської затоки на основі пунктів матеріально-технічного забезпечення у Червоному морі та в Індійському океані, а ще використовувати інфраструктуру держав регіону в інтересах забезпечення власної військово-морської діяльності.

Слід додати, що іспанський військово-морський експерт Августо Конте-Ріос (Augusto Conte-Rios) зазначає, що санкції, які застосовуються проти російських судноплавних компаній та військово-морського флоту, роблять все необхіднішим створення логістичних центрів за кордоном, щоб гарантувати безперешкодний рух їх суден (Conte-Rios, 2022).

Не обійшла своєю увагою російська влада й питання розвитку і забезпечення будівництва військових кораблів, в тому числі сучасних авіанесучих кораблів для ВМФ, та військово-допоміжних суден, створення перспективних систем та зразків озброєнь, військової та спеціальної техніки, в тому числі морських роботизованих комплексів різного призначення на базі штучного інтелекту, здатних забезпечити випереджальний розвиток ВМФ та конкурентоспроможність військово-морської продукції.

Окрім цього, Кремль робить наголос на необхідності посилення ролі органів російської влади у сфері морської діяльності, зміцнення централізації управління морською діяльністю на всіх рівнях (від федерального до муніципального) та передбачає в певних випадках можливість відкриття суден всіх форм власності, зокрема торговельних, які плавають під Державним прапором РФ, та їх передачу в управління Збройним Силам Росії.

На думку американського експерта, доктора філософії Ювала Вебера (Yuval Weber), російський документ стратегічного планування класифікує важливість акваторій з урахуванням зміцнення НАТО, ідентифікує слабкі місця Росії в контексті наявних портів і прибережної інфраструктури, а також артикулює теорію глобальної військово-морської присутності, заснованій на створенні всесвітньої анти-американської коаліції, що зможе дозволити їй створити глобальну мережу логістичних баз в країнах, які прагнуть збалансувати підтримку великих держав. Також Ю. Вебер зазначає, що «стратегічні документи, подібні цій російській морській доктрині, містять набагато більше грандіозних амбіцій, ніж чітких практичних результатів, проте вони мають цінність, оскільки визначають світогляд та припущення країни, які лежать в основі її військової стратегії» (Weber, 2022).

У контексті цього дослідження є дуже корисною й стаття ізраїльського експерта Данієла Ракова під назвою «Russia's New Naval Doctrine: A 'Pivot to Asia'?», опублікована у The Diplomat (Rakov, 2022). Д. Раков пише, що новою Доктриною встановлено верховенство російського права над міжнародним. Документ має «ухил на глобальну конфронтацію зі Заходом, перевагу призи безпеки у визначені національних цілей та переорієнтацію російської зовнішньої політики на Глобальний Південь після вторгнення в Україну». А однією з головних цілей Росії на Арктичному, Атлантичному та Тихоокеанському напрямках є «забезпечення стратегічної стабільності» (евфемізм для взаємного ядерного стримування).

Водночас, ізраїльський експерт вказує, що не дивлячись на амбітні приготування на національному рівні та значні фінансові інвестиції, залишається багато проблем, що обмежують розвиток РФ як морської держави. Це російські індустрії, як цивільні, так і військові, відсутність технологічних знань, виробничої інфраструктури та кваліфікованого персоналу в багатьох сферах. «Всі російські проекти страждають від різноманітності моделей (що робить складним їх обслуговування); низького рівня якості та недбалості (що призводить до частих серйозних аварій); відхилення в графіках розробки та виробництва. Очікується, що Західний санкційний режим, який ускладнював російське виробництво навіть до поточної війни в Україні, створить значні проблеми для розвитку воєнно-морської потуги Росії, яка передбачена новою Доктриною».

У статті «Russia's New Maritime Doctrine: Adrift From Reality?» експерт з військово-морських сил та морської безпеки Нік Чілдз (Nick Childs), проаналізувавши Доктрину, також вказує на «значний розрив між амбіціями та спроможностями, що є довготривалою проблемою для Кремля» (Childs, 2022).

Має сумніви щодо імплементації нових декларативних положень Морської доктрини

РФ у найближчі роки, яка de facto стала комплементарним документом Воєнної доктрини Росії, й польський дослідник Анджей Вілк (Wilk, 2022).

На особливу увагу заслуговує точка зору відомого та авторитетного експерта із США Пола Гобла (Paul Goble). Він пише, що як і попередні морські доктрини, жодна з яких не була повністю виконана, більша частина нової Доктрини має більш декларативний характер («much of the new doctrine is more aspirational»), ніж є дорожньою картою, яку Москва зможе насправді виконати. Але документ є надзвичайно важливим як заява про наміри Кремля. В той же час, на думку П. Гобла, російська суднобудівна промисловість буде здатною зміцнити Каспійську флотилію (Goble, 2022).

Висновки. Морська доктрина РФ є документом стратегічного планування, фактична мета якого – мілітаризація у власних інтересах Світового океану і Каспійського моря. Росія планує суттєво зміцнити свій Військово-Морський Флот, інші військові формування, які мають відношення до морської діяльності, зокрема шляхом збільшення чисельності кораблів та формування нової системи баз матеріально-технічного забезпечення в країнах різних регіонів світу. РФ має намір контролювати військово-морську діяльність іноземних держав в акваторії Північного морського шляху, а також декларує готовність застосовувати військову силу, в тому числі, за межами власних морських просторів, у міжнародних протоках і районах проходження світових морських транспортних комунікацій. Окрім цього, очевидний факт свідомого ігнорування Росією обов'язкових приписів міжнародного права, зокрема встановлення примату національного права та прагнення незаконного встановлення суверенітету над міжнародною Керченською протокою.

Враховуючи викладене, нова Морська доктрина РФ, безсумнівно, є передумовою поширення російської агресії у Світовому океані та загрозою глобальній безпеці. Політологічний аналіз нормативно-правової бази РФ як протиправної основи для поширення та утвердження російської агресії у світі, зокрема у Світовому океані, вбачаємо перспективним напрямом подальших досліджень.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Крамник, И.А. (2022). *Новая Морская доктрина России: применение идеологии С.Г. Горшкова в XXI веке*. ИМЭМО РАН. <https://www.imemo.ru/news/events/text/russias-new-naval-doctrine-application-of-the-ideology-of-sg-gorshkov-in-the-xxi-century>.
2. К слову: Морская доктрина. (2022). Рассказывает юрист ЮФУ. Южный Федеральный Университет. <https://sfedu.ru/press-center/news/69404>.
3. Прогноз научно-технологического развития Российской Федерации на период до 2030 года: прогноз Министерства образования и науки Российской Федерации от декабря 2013 года. <http://static.government.ru/media/files/41d4b737638b91da2184.pdf>.
4. Тебин, П. (2022). *Новая Морская доктрина и национальные интересы России*. Международный дискуссионный клуб «Валдай». <https://ru.valdaiclub.com/a/highlights/novaya-morskaya-doktrina/>.
5. Указ Президента Российской Федерации № Пр-1210 (2015). Морская доктрина Российской Федерации. <http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/uAFi5nvux2twaqjftS5yrIZUVTJan77L.pdf>.
6. Указ Президента Российской Федерации № 512 (2022). Морская доктрина Российской Федерации. <http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/xBBH7DL0RicfdtdWPol32UekiLMTAycW.pdf>.
7. Указ Президента Российской Федерации № Пр-2976 (2014). Военная доктрина Российской Федерации. <https://legalacts.ru/doc/voennaja-doktrina-rossiiskoi-federatsii-utv-prezidentom-rf/>.
8. Указ Президента Российской Федерации № 400 (2021). Стратегия национальной безопасности Российской Федерации. <http://www.kremlin.ru/acts/bank/47046>.
9. Указ Президента Российской Федерации № 642 (2016). Стратегия научно-технологического развития Российской Федерации. <http://static.kremlin.ru/media/acts/files/0001201612010007.pdf>.
10. Указ Президента Российской Федерации № 204 (2018). О национальных целях и

стратегических задачах развития Российской Федерации на период до 2024 года. <http://static.kremlin.ru/media/acts/files/0001201805070038.pdf>.

11. Указ Президента Российской Федерации № 474 (2020). О национальных целях развития Российской Федерации на период до 2030 года. <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202007210012>.

12. Childs, N. (2022). *Russia's New Maritime Doctrine: Adrift From Reality?* IISS. <https://www.iiss.org/blogs/military-balance/2022/09/russias-new-maritime-doctrine-adrift-from-reality>.

13. Conte-Rios, A. (2022). *The New Maritime Doctrine of the Russian Federation*. 2022. <https://www.revistaejercitos.com/en/2022/09/01/the-new-maritime-doctrine-of-the-russian-federation/>.

14. Episkopos, M. (2022). *New Russian Naval Doctrine Zeroes in on U.S. as Top Threat. The National Interest*. <https://nationalinterest.org/blog/buzz/new-russian-naval-doctrine-zeroes-us-top-threat-203935>.

15. Goble, P. (2022). *New Russian Naval Doctrine Assigns Expanded Role to Caspian Flotilla*. Jamestown Foundation. Eurasia Daily Monitor. <https://jamestown.org/program/new-russian-naval-doctrine-assigns-expanded-role-to-caspian-flotilla/>.

16. Parmar, S.S., Sawan, R.S., Agnihotri, K.K. (2022). *Maritime Doctrine of the Russian Federation 2022: An Analysis*. National Maritime Foundation. <https://maritimeindia.org/wp-content/uploads/2022/08/3.-Russias-Maritime-Doctrine-2022-An-Analysis-For-Website-1.pdf>.

17. Rakov, D. (2022). *Russia's New Naval Doctrine: A 'Pivot to Asia'?* The Diplomat. <https://thediplomat.com/2022/08/russias-new-naval-doctrine-a-pivot-to-asia/#:~:text=Russia's%20New%20Naval%20Doctrine:%20A%20'Pivot%20to%20Asia'%3F,2019,%20in%20Manila,%20Philippines.%20Credit:%20AP%20Photo%2FBullit%20Marquez>.

18. Starchak, M. (2022). *Russia Raises Stakes on the World's Oceans*. CEPA. <https://cepa.org/russia-raises-stakes-on-the-worlds-oceans/#:~:text=Russia%20will%20strengthen%20its%20military%20presence%20on%20the,nuclear%20threats%2C%20so%20increasing%20the%20risks%20of%20confrontation>.

19. Weber, Y. (2022). *Russia's New Maritime Doctrine*. MES insights. <https://www.usmcu.edu/Outreach/Marine-Corps-University-Press/MES-Publications/MES-Insights/Russias-New-Maritime-Doctrine/>.

20. Wilk, A. (2022). *Russia's Naval Doctrine*. Centre for Eastern Studies. <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2022-08-03/russias-naval-doctrine>.

REFERENCES:

1. Kramnik, I.A. (2022). *Novaya Morskaya doktrina Rossii: primeneniye ideologii S.G. Gorshkova v XXI veke*. [The New Naval Doctrine of Russia: the application of the ideology of S.G. Gorshkov in the XXI century]. IMEMO RAN. <https://www.imemo.ru/news/events/text/russias-new-naval-doctrine-application-of-the-ideology-of-sg-gorshkov-in-the-xxi-century>. [in Russian].

2. K slovу: Morskaya doktrina. (2022). [By the way: Naval doctrine]. Rasskazyvaet yurist YUFU. YUzhnyj Federal'nyj Universitet. <https://sfedu.ru/press-center/news/69404>. [in Russian].

3. Prognoz nauchno-tekhnologicheskogo razvitiya Rossijskoj Federacii na period do 2030 goda: prognos Ministerstva obrazovaniya i nauki Rossijskoj Federacii ot dekabrya 2013 goda. [Forecast of scientific and technological development of the Russian Federation for the period up to 2030: forecast of the Ministry of Education and Science of the Russian Federation from December 2013.]. <http://static.government.ru/media/files/41d4b737638b91da2184.pdf>. [in Russian].

4. Tebin, P. (2022) *Novaya Morskaya doktrina i nacional'nye interesy Rossii*. [The New Naval Doctrine and Russia's National Interests]. Mezhdunarodnyj diskussionnyj klub «Valdaj». <https://ru.valdaiclub.com/a/highlights/novaya-morskaya-doktrina/>. [in Russian].

5. Ukaz Prezidenta Rossijskoj Federacii № Pr-1210 (2015). Morskaya doktrina Rossijskoj Federacii. [Naval Doctrine of the Russian Federation.].

- <http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/uAFi5nvux2twaqjftS5yrIZUVTJan77L.pdf>. [in Russian].
6. Ukaz Prezidenta Rossijskoj Federacii № 512 (2022). Morskaya doktrina Rossijskoj Federacii. [Naval Doctrine of the Russian Federation]. <http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/xBBH7DL0RicfddtWPo132UekiLMTAycW.pdf>. [in Russian].
7. Ukaz Prezidenta Rossijskoj Federacii № Pr-2976 (2014). Voennaya doktrina Rossijskoj Federacii. [Military doctrine of the Russian Federation.]. <https://legalacts.ru/doc/voennaja-doktrina-rossiiskoi-federatsii-utv-prezidentom-rf/>. [in Russian].
8. Ukaz Prezidenta Rossijskoj Federacii № 400 (2021). Strategiya nacional'noj bezopasnosti Rossijskoj Federacii. [National Security Strategy of the Russian Federation]. <http://www.kremlin.ru/acts/bank/47046>. [in Russian].
9. Ukaz Prezidenta Rossijskoj Federacii № 642 (2016). Strategiya nauchno-tehnologicheskogo razvitiya Rossijskoj Federacii. [Strategy of scientific and technological development of the Russian Federation]. <http://static.kremlin.ru/media/acts/files/0001201612010007.pdf>. [in Russian].
10. Ukaz Prezidenta Rossijskoj Federacii № 204 (2018). O nacional'nyh celyah i strategicheskikh zadachah razvitiya Rossijskoj Federacii na period do 2024 goda. [On the national goals and strategic objectives of the development of the Russian Federation for the period up to 2024]. <http://static.kremlin.ru/media/acts/files/0001201805070038.pdf>. [in Russian].
11. Ukaz Prezidenta Rossijskoj Federacii № 474 (2020). O nacional'nyh celyah razvitiya Rossijskoj Federacii na period do 2030 goda. [On the national development goals of the Russian Federation for the period up to 2030]. <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202007210012>. [in Russian].
12. Childs, N. (2022). *Russia's New Maritime Doctrine: Adrift From Reality?* IISS. <https://www.iiss.org/blogs/military-balance/2022/09/russias-new-maritime-doctrine-adrift-from-reality>.
13. Conte-Rios, A. (2022). *The New Maritime Doctrine of the Russian Federation*. <https://www.revistaejercitos.com/en/2022/09/01/the-new-maritime-doctrine-of-the-russian-federation/>.
14. Episkopos, M. (2022). *New Russian Naval Doctrine Zeroes in on U.S. as Top Threat*. The National Interest. <https://nationalinterest.org/blog/buzz/new-russian-naval-doctrine-zeroes-us-top-threat-203935>.
15. Goble, P. (2022). *New Russian Naval Doctrine Assigns Expanded Role to Caspian Flotilla*. Jamestown Foundation. Eurasia Daily Monitor. <https://jamestown.org/program/new-russian-naval-doctrine-assigns-expanded-role-to-caspian-flotilla/>.
16. Parmar, S.S., Sawan, R.S., Agnihotri, K.K. (2022). *Maritime Doctrine of the Russian Federation 2022: An Analysis*. National Maritime Foundation. <https://maritimeindia.org/wp-content/uploads/2022/08/3.-Russias-Maritime-Doctrine-2022-An-Analysis-For-Website-1.pdf>.
17. Rakov, D. (2022). *Russia's New Naval Doctrine: A 'Pivot to Asia'?* The Diplomat. <https://thediplomat.com/2022/08/russias-new-naval-doctrine-a-pivot-to-asia/#!#:~:text=Russia's%20New%20Naval%20Doctrine:%20A%20'Pivot%20to%20Asia'%3F,2019,%20in%20Manila,%20Philippines.%20Credit:%20AP%20Photo%2FBullit%20Marquez>.
18. Starchak, M. (2022). *Russia Raises Stakes on the World's Oceans*. CEPA. <https://cepa.org/russia-raises-stakes-on-the-worlds-oceans/#:~:text=Russia%20will%20strengthen%20its%20military%20presence%20on%20the,nuclear%20threats%2C%20so%20increasing%20the%20risks%20of%20confrontation>.
19. Weber, Y. (2022). *Russia's New Maritime Doctrine*. MES insights. <https://www.usmcu.edu/Outreach/Marine-Corps-University-Press/MES-Publications/MES-Insights/Russias-New-Maritime-Doctrine/>.
20. Wilk, A. (2022). *Russia's Naval Doctrine*. Centre for Eastern Studies. <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2022-08-03/russias-naval-doctrine>

Bohdan Ustymenko,

*Postgraduate Student, Department of Political Science,
National Pedagogical Dragomanov University*

***Russia's Maritime Doctrine as a Prerequisite for the Spread
of Aggression in the World Ocean***

On July 31, 2022, the first Russian strategic planning document after the full-scale invasion of Ukraine was published – the new Maritime Doctrine of the Russian Federation. The purpose of this article is to analyze the Maritime Doctrine in the context of the priorities of the national maritime policy and the possible spread of the Russian aggression in various areas of the World Ocean, as well as a study of expert opinions regarding the new Doctrine. The author used the following scientific methods: analysis, synthesis, problematization, systematization, and specification. As a result of the conducted research the author of the article made a conclusion that the actual purpose of the Doctrine is the militarization of the World Ocean and the Caspian Sea in Russian interests. Russia plans to significantly strengthen its Navy and other military units related to maritime activities, in particular by increasing the number of warships and establishing a new system of the logistic bases in foreign countries of various regions of the world. The Russian Federation intends to control the naval activities of foreign states in the Northern Sea Route, and declares its readiness to use military force in international straits and international sea routes. In the Doctrine Russia recognized the primacy of national law over international law and removed the provision on the international status of the Kerch Strait from national legislation. Considering the above, the new Maritime Doctrine of the Russian Federation is undoubtedly a prerequisite for the spread of the Russian aggression in the World Ocean and a threat to global security.

Keywords: *geopolitical strategy, national security, regional security, global security, maritime doctrine, national maritime policy, Russian Federation, World Ocean, threat to security, aggression in maritime spaces.*